

Lausunto asetusehdotuksesta fosforin käytön rajoittamiseksi. (VN/21436/2021)

MTK Harjavalta, MTK Kauvatsa, MTK Jokilaakso, MTK Luvia, MTK Kiukainen ja MTK Porin seutu haluaa lausua fosforin käyttöä rajoittavasta asetuseronnoksesta seuraavaa:

1. Asetuksen pohjana on käytetty nykyisen ympäristötukijärjestelmän logiikkaa ja lannoitustaulukoita niitä merkittävästi muuttamatta. Tämä siitä huolimatta että ympäristötukijärjestelmän monimutkaisuus, valvonnassa havaittujen virheiden yleisyys sekä valvonnan raskaus lannoituksen osalta on hyvin tiedossa. Tämä käy esille esimerkiksi Ruokaviraston [kirjoituksesta](#) , sekä tarkemmin viraston pitämistä tilastoista.

Lakien ja asetusten tulisi lähtökohtaisesti olla helposti ymmärrettäviä noudatettavia sekä valvottavia. Ympäristötuki taulukoineen taas on, kaikessa monimutkaisuudessaan, 30 vuoden evoluution tulos. Agronomisesti tai ympäristöllisesti 3-10kg välein olevat taulukkoarvot satotasokorjauksineen eivät edusta mitään absoluuttista totuutta, vaan ovat lähinnä eri intressiryhmien yhteisten neuvotteluiden tulos 30 vuoden ajalta. Alkupisteenä oli ympäristötuki jonka yksi päätarkoitus oli oikeuttaa lisätuen maksu EU:n liityttyessä.

Asetuseronnos on näistä syistä käyttökelpoton käyttötarkoitukseensa. Se ylläpitää hallinnollista taakkaa valvonnan suhteen ja on valvottavalle sekä valvojalle monimutkainen ja virheherkkä järjestelmä. Se lisää merkittävästi viljelijöiden neuvonnallisten ostopalveluiden käytön tarvetta. Nykytilanteessa viljelijä on voinut olla sitoutumatta ympäristötukeen, asetuksen astuessa voimaan tätä vaihtoehtoa ei enää ole. Koska lannoiteasetus aiheuttaa suuren riskin sille että viljelijä tahattomasti rikkoo asetusta, on viljelijän oikeusturvan kannalta tilanne vakava ja rangaistukset kohtuuttomia virheisiin nähden.

2. Ehdotetun kaltaisena asetus toimii lannoitemarkkinan kilpailua rajoittavana sääntelynä. Asetusta noudattaakseen viljelijän on käytettävä huomattavasti useampia lannoitelaatuja erilaisilla ravintoesuhteilla kuin nykyisen asetuksen voimassaollessa. Tämä taas johtaa siihen että lannoitemarkkinassa uskottavasti toimiakseen, pitää lannoitteita tarjoavalla yrityksellä olla, eurooppalaiseen yleiseen lannoitevalikoimaan verrattuna, huomattavasti laajempi tarjoama räätälöitynä taulukkoarvoihin. Markkinan pienen koon, sekä sijainnin huomioiden, sekä vahvan keskittymisen, on epätodennäköistä että uutta kilpailua syntyy jos monimutkainen asetus taulukoineen hyväksytään. Ei ole suotavaa että ympäristönäköhtiin vedoten rajoitetaan merkittävästi kilpailua lannoitemarkkinassa. Tämän kustannusta ei myöskään ole arvioitu asetusta tehtäessä.

Lisäksi on otettava huomioon nykyinen tilanne jossa venäläisen lannoitteen ja raaka-aineiden saatavuus on käytännössä loppunut. On erittäin epätodennäköistä että totuttua ympäristötuen rajoihin räätälöityä kotimaistakaan lannoitevalikoimaa on saatavilla totuttuun tapaan Ukrainan kriisin ja Venäjän vastaisten pakkotteiden, sekä euroopanlaajuisen lannoitepulan vallitessa. Tilanne johtaa lyhyellä tähtämellä siihen ettei asetuksen noudattaminen ole mahdollista ilman merkittäviä sadonmenetyksiä.

3. Fosfori on erittäin heikosti maassa liikkuva ravinne, joka päättyy vesistöihin lähes yksinomaan maa-ainekseen sitoutuneena eli pintaerosiona jokien valuma-alueelta tulva-aikaan esim. roudattomina talvina. Peltomaan fosforipitoisuus reagoi lannoituksen muutoksiin erittäin hitaasti.

Lähes 30 vuotta voimassa olleen ympäristötuen aikana fosforin käyttö maataloudessa on laskenut merkittävästi ja peltojen fosforiluvun lasku on jo havaittu maanäytetilastoissa. Mutta vaikka peltojen oletettuun päästölähteeseen on kajottu voimakkaasti, ei tällä ole ollut olennaista vaikutusta pintavesistöjen fosforitilaan eikä kasvinravistemuksen radikaalilla rajoittamisella ole saavuttu siihen ladattuja odotuksia. Muutokset säätilassa selittävätkin vesistöjen tilan vaihtelua huomattavasti paremmin kuin toimet pelloilla.

On kohtuutonta, että asetuksella puututtaa yhtäläillä niin eroosioherkkien rinnepeltojen kuin tasamaan peltojen ravinteiden käyttöön, samalla kun tiedetään hyvin ettei tasaisilla pelloilla tapahdu maa-aineksen pintaeroosiota.

Edellä kuvatusta on pääteltävä, ettei ole perusteltua rajoittaa fosforilannoitusta alemmalle tasolle kuin mitä pelloilta poistuu sadon mukana, koska sellaisilla toimilla ei ole mahdollisuuksia alentaa vesistökuormaa. Sen sijaan ne alentaisivat nyt jo hälyttävän alhaisia peltojen fosforipitoisuuksia ja sadontuottokykyä tuottamatta merkittäviä ympäristöhyötyjä.

4. Asetusluonnoksessa on mukana myös yhdyskuntarakentaminen. On erittäin surullista huomata että viherrakentamiseen kaupunkialueilla sallitaan moninkertaiset vuotuiset fosforilannoitusmäärät, kuin ruuantuotannossa. On täysin käsittämätöntä että lähelle hulevesiviemäroityjä katuja saa kantaa fosforia määriä, joiden käyttö maataloudessa, usein melko kaukana mistään vesistöstä, aiheuttaa taloudellisia seuraamuksia, merkittäviäkin. Löysillä rajoilla viherrakentamiseen käytännössä hidastetaan fosforin jatkokäsittelyn kehittämistä. Tavoiteltu kiertotalous ei toteudu kun arvokas ravinne hukataan nurmikentälle ruuantuotannon sijaan.

Puheenjohtajat:

Aleksi Simula	MTK Harjavalta
Juha Raivonen	MTK Jokilaakso
Jari Ruski	MTK Kiukainen
Pirkko Aro	MTK Luvia
Juha-Pekka Markkula	MTK Porin seutu
Ilkka Haapahuhta	MTK Kauvatsa